

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Udrag fra Begrebet Angst

Citation: Kierkegaard, Søren: "Begrebet Angst", i Kierkegaard, Søren: *Begrebet Angst*, udg. af Lars Petersen ; Merete Jørgensen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1991, s. 82. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur:
<https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kierkegaard01val-shoot-idm140698092312064/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Begrebet Angst

ἐξαιρητός. Hvorledes det end etymologisk forklares, det staaer dog i Forhold til Bestemmelsen: det Usynlige, fordi Tid og Evighed opfattedes lige abstrakt, da man manglede Begrebet Timelighed, hvilket har sin Grund i, at man manglede Begrebet: Aand Paa Latin hedder det *momentum*, hvis Derivation (af *movere*) kun udtrykker den blotte Forsvinden*.

Saaledes forstaaet er Øieblikket ikke egentlig Tidens Atom, men Evighedens Atom. Det er Evighedens første Reflex i Tiden, dens første Forsøg paa ligesom at standse Tiden. Derfor forstod Græcitet ikke Øieblikket, thi om den end fattede Evighedens Atom, saa fattede den ikke, at den var Øieblikket, bestemte den ikke forlænds, men baglænds, fordi Evighedens Atom væsentligen var for Græcitetens Evigheden, og saaledes hverken Tid eller Evighed kom til sin sande Ret.

Synthesen af det Timelige og det Evige er ikke en anden Synthese, men Udtrykket for hin første Synthese, ifølge hvilken Mennesket er en Synthese af Sjel og Legeme, der bæres af Aand. Saasandt Aanden er sat, er Øieblikket der. Derfor kan det med Rette siges dadlende om Mennesket, at han lever kun i Øieblikket, da dette skeer ved en vilkaarlig Abstraktion. Naturen ligger ikke i Øieblikket.

Det gaar med Timeligheden som det gaar med Sandseligheden; thi Timeligheden synes endnu ufuldkommere, Øieblikket endnu ringere end Naturens tilsyneladende trygge Bestaan i Tiden. Og dog er det omvendt; thi Naturens Tryghed har sin Grund i, at Tiden slet ingen Betydning har for den. Først i Øieblikket begynder Historien.

nueligheden Hvor stærk er dog ikke den Modsætning, at man i Christendommen netop billedlig fremstiller Gud som et Øie

* I det N. T. findes en poetisk Omskrivelse af Øieblikket. Paulus siger, at Verden skal forgaae *ἐν στιγμή και ἐν ῥιπή σφθαιραίου*. Dermed udtrykker han ogsaa, at Øieblikket er commensurabelt for Evigheden, fordi nemlig Undergangs-Øieblikket i samme Øieblik udtrykker Evigheden. Man tillade mig at anskueliggjøre, hvad jeg mener, og tilgive det, forsaavidt man skulde finde noget Anstødeligt i Billedet. Her i Kjøbenhavn vare engang tyende Kunstnere, der maaskee selv neppe tænkte paa, at deres Præstation ogsaa kunde afvendes en dybere Betydning. De traadte frem, stilledes sig lige-overfor hinanden, og begyndte nu maaske at fremsætte en eller anden Idenkabelig Conflict. Naar da den menneske Udvikling var i fuld Gang, og Tidskuerens Øie fulgte Historien og ventede det Folgende, da brøde de pludseligen af, og forbleve nu utrukkeligen forstenede i det øieblikkelige menneske Udtryk. Virkningen heraf kan være overmaade comik, fordi Øieblikket paa en tilfældig Maade bliver commensurabel for det Evige. Det Blanskes Virkning beror paa, at det evige Udtryk netop er udtrykt evigt, det Comiske læse derimod i, at det tilfældige Udtryk blev foretaget

Menneskets Sandselighed bliver ved Synden sat som Syndighed og altsaa lavere end Dyrets, og dog er det netop fordi det Høiere her begynder; thi nu begynder Aanden.

Øieblikket er hiint Tvetydige, hvori Tiden og Evigheden berøre hinanden, og hermed er Begrebet *T i m e l i g h e d* sat, hvor Tiden bestandig afskærer Evigheden og Evigheden bestandig gennemtrænger Tiden. Først nu faaer hiin omtalte Inddeling sin Betydning: den nærværende Tid, den forbigangne Tid, den tilkommende Tid.

Ved denne Inddeling tiltræger det sig strax Opmærksomheden, at det Tilkommende i en vis Forstand betyder mere end det Nærværende og Forbigangne; thi det Tilkommende er i en vis Forstand det Hele, hvorfra det Forbigangne er en Deel, og det Tilkommende kan i en vis Forstand betyde det Hele. Dette kommer deraf, at det Evige først betyder det Tilkommende, eller at det Tilkommende er det Incognito, hvori det Evige, som incommensurabelt for Tiden, dog vil bevare sin Omgængelse med Tiden. Sprogbrug tager saaledes stundom det Tilkommende identisk med det Evige (det tilkommende Liv – det evige Liv). Da Grækerne nu ikke havde i dybere Forstand Begrebet af det Evige, saa havde de heller ikke Begrebet af det Tilkommende. Man kan derfor ikke dødle det græske Livs Fortabthed i Øieblikket, eller rettere man kan end ikke sige, at det var fortabt; thi Tideligheden var af Grækerne ligesaa navn opfattet som Sandseligheden, fordi der manglede Bestemmelse af Aand.

Øieblikket og det Tilkommende sætte igjen det Forbigangne. Skulde det græske Liv overhovedet betegne nogen Bestemmelse af Tiden, da er det det Forbigangne, dog dette ikke bestemt i Forhold til det Nærværende og Tilkommende, men bestemt som Tidens Bestemmelse overhovedet er det, som en Gaacforbi. Her viser den platoniske Erindren sin Betydning. Det græske Evige hgger bag ved som det Forbigangne, i hvilket man kun baglænds kommer ind*. Dog er det et aldeles abstrakt Begreb af det Evige, at det er det Forbigangne, hvad enten det nu nærmere bestemmes filosofisk (den filosofiske Afloen) eller historisk.

Overhovedet kan man i at bestemme Begreberne af det Forbigangne, det Tilkommende, det Evige, see paa, hvorledes man har bestemt Øieblikket. Et Øieblikket ikke, saa kommer det Evige frem

* Man betænke atter her den Kategori, jeg holder paa, Gjæntagelsen, ved hvilken man kommer forlænds ind i Evigheden.